

CONTROVERSIARUM

DE SUMMO PONTIFICE

LIBER PRIMUS

QUI EST DE ROMANI PONTIFICIS ECCLESIASTICA MONARCHIA.

CAPUT I.

Proponitur questio : Quodnam sit optimum regimen?

Nemini dubium esse potest, quin et potuerit et voluerit Salvator noster Jesus Christus Ecclesiam suam ea ratione et modo gubernare, qui sit omnium optimus et utilissimus. Tres autem sunt formæ bonæ gubernationis: Monarchia, id est, unius principatus, cuius contrarium vitium est Tyrannis: Aristocratia, id est regimen Optimatum, cui opponitur Oligarchia, hoc est, factio paucorum: et Democratia, hoc est, populi totius imperium, quod in seditiones non raro degenerat.

Docent hoc principes Philosophorum, Plato in Politic., et Aristoteles lib. III polit. c. 5. et lib. VIII Ethic. cap. 10. nec sine magna ratione id docent. Nam si multitudo gubernanda est, fieri non potest, quin aliquo modo ex tribus gubernetur: aut enim unus præficietur Reipublicæ, aut aliqui de multis, aut omnino omnes. Si unus, Monarchia erit: si aliqui de multis, Aristocratia: si omnes omnino, Democratia.

Quamquam autem tres tantum sint formæ simplicis gubernationis: possunt tamen inter se illæ quasi permisceri, ex qua permixtione quatuor aliæ formæ mixti regiminis producuntur. Una, temperata ex omnibus tribus: altera ex Monarchia et Aristocratia: tertia

ex Monarchia et Democratia: postrema ex Democratia et Aristocratia. Quibus ita constitutis, prima nascitur questio, quæ sit ex septem formis gubernationis optima.

Ac Joannes quidem Calvinus, ut omnes omnino vias obstruat, quibus ad Ecclesiasticam Monarchiam constituendam disputando perveniri solet, Aristocratiam ex formis simplicibus: ex mixtis vero, temperatum regimen ex ipsa et Democratia, omnibus aliis anteponeit: deterrimam omnium vult esse Monarchiam, præsertim si in toto Orbe terrarum, aut in Ecclesia universa constituitur. Verba ejus ex lib. IV Instit. cap. 6, §. 9. hæc sunt: « Verum sit sane ut volunt bonum atque utile, Orbem totum Monarchia contineri, quod est tamen absurdissimum, sed ita sit; nunquam tamen concedam id ipsum in Ecclesiæ gubernatione valere. » Et c. 20, §. 8: « Equidem si in se considerentur tres illæ quas ponunt Philosophi regiminis formæ, minime negaverim, vel Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa et politia statum ab aliis omnibus longe excellere. » Subjicit deinde rationes duas; unam ab experientia ductam, alteram ab auctoritate divina: « Id, inquit, cum experimento ipso semper fuit comprobatum, tum sua quoque auctoritate Dominus confirmavit, cum Aristocratiam, politiæ vicinam, apud Israelitas instituit. »

Nos vero B. Thomam, aliosque Theologos Catholicos secuti, ex tribus simplicibus formis gubernationis Monarchiam cæteris anteponimus: quamquam propter naturæ humanæ corruptionem, utilio rem censemus hominibus hoc tempore Monarchiam temperatam ex Aristocratia et Democratia, quam simplicem Monarchiam: modo tamen primæ par-

tes Monarchiæ sint, secundas habeat Aristocratia, postremo loco sit Democratia.

Verum, ut facilius res tota explicari et argumentis confirmari possit, sententiam nostram tribus propositionibus complectemur. Prima propositio: ex formis simplicibus præstantissima est Monarchia. Secunda: regimen temperatum ex omnibus tribus formis, propter humanæ naturæ corruptionem utilius est, quam simplex Monarchia. Tertia: circumstantiis seculis simplex Monarchia simpliciter et absolute excellit.

CAPUT II.

Probat prima propositio, quod Monarchia simplex simpliciter Aristocratia et Democratia præstet.

Ut igitur a prima incipiamus; Non comparamus hoc loco Monarchiam cum mixti regiminis formis, neque eam mixtis et simplicibus omnibus anteponimus: sed hoc solum asserimus, si simplex aliqua forma regiminis necessario eligenda sit, sine dubio eligendam esse Monarchiam. Id vero his argumentis comprobamus.

Primo conveniunt in hanc sententiam veteres omnes scriptores Hebræi, Græci, Latini, Theologi, Philosophi, Oratores, Historici, Poetæ. Ex Theologis Hebræis, Philo in lib. de confus. linguar. laudans Homeri sententiam: « Illud, inquit, multos imperitare malum est, Rex unicus esto, non ad civitates et homines magis pertinet, quam ad Mundum et Deum. »

Ex Græcis, B. Justinus in Orat. exhort. ad gent. multorum principatum noxium esse docet, et contra, unius utilem et salutarem: « Unius enim, inquit, principatus, a bellis dissidiisque solutus, ac liber esse solet. » B. quoque Athanasius in Orat. advers. idol. « Ut enim, inquit, multitudinem Deorum diximus nullitatem esse Deorum; ita quoque necesse est multitudinem Principum id efficere, ut nullus esse Princeps videatur: ubi autem Princeps non est, ibi prorsus disturbatio nascitur. »

Ex Latinis idem docet, B. Cyprianus, qui in tract. de Idol. vanit. ex eo potissimum

probat, Deum esse unum, quia Monarchia sit optimum, et naturalissimum regimen: « Ad divinum, inquit, imperium etiam de terris mutemur exemplum: quomodo unquam regni societas aut cum Fide cepit, aut sine cruore desiit? » et B. Hieronymus in epist. ad Rusticum Monach. « Unus, inquit, Imperator; Judex unus provincie. Roma, ut condita est, simul habere duos fratres Reges non potuit. » Denique S. Thomas in 1. p. q. CIII, art. 3. et lib. IV cont. gent. cap. 76.

Jam ex Philosophis, Plato in Polit. ultra med. « Unius, inquit, dominatio bonis instructa legibus, lex illarum omnium optima est: gubernationem vero eam, in qua non multi imperant, mediam censere debemus: ceterum multorum administrationem omnibus in rebus debilem, atque infirmam. » Platonem secutus Aristoteles lib. VIII Ethic. cap. 10. posteaquam tres illas formas regiminis enumeraverat, ista verba subject: « Harum optima regnum, pessima Respublica est. » Seneca lib. II de benef. Marcum Brutum, ait, non satis prudenter egisse, cum Julium Cæsarem spe libertatis occidit; et rationem reddens, ait: « Cum optimus civitatis status sub Rege justo sit. »

Porro Plutarchus integrum opusculum de Monarchia, cæterisque formis regendæ multitudinis conscripsit, in quo opusculo sententiam suam ita expressit: « Si optio, inquit, eligendi concessa fuerit; non aliud eligat, quam unius potestatem. » Et rursus idem Plutarchus in Solone, cum dixisset, Athenis plurimas seditiones ortas esse, cum Democratia vigeret, addidit continuo: « Una autem superesse ratio videbatur ad salutem et quietem, si res delatæ ad dominatum essent. »

Ex Oratoribus, Isocrates in ea Oratione quæ inscribitur Nicoles, multis rationibus hoc ipsum probare contendit. Joan. vero Stobæus 45. Serm. hoc titulo prænotavit: « Ὅτι ἀλλοτριῶν ἡ μοναρχία: atque in eo Sermonem Hesiodi, Euripidis, Serini, Ephantis, aliorumque multorum ad hoc ipsum confirmandum testimonia producit. »

Herodotus ex Historicis lib. III, qui Thalia inscribitur, cum exposuisset cædem Magorum, qui regnum in Perside occupaverant; exponit etiam disputationem, quæ inter Principes versata fuerat de Republica constituenda. Cujus disputationis is exitus fuit, ut diligenter excussis eorum sententiis,

qui pro Aristocratia vel Politia certabant, omnium consensione, uno tantum excepto, Monarchia utilissima et præstantissima iudicaretur, et propterea etiam in Perside retineretur.

Denique ex Poëtis, Homerus in II lib. Iliados sententiam illam protulit ab omnibus pene Scriptoribus celebratam: « Ὅσα ἀγαθὰ πολυκρατία, εἰς κοίρας ἔστω, εἰς βασιλείας. Ad quod Homeri testimonium, quod solum ex tam multis adversus sententiam suam objecit, respondet Calvinus lib. IV Insit. cap. 6, §. 8: « Facilis est, inquit, responsio: non enim hoc sensu vel ab Homericis Ulysse, vel ab aliis laudatur Monarchia, quasi unus debeat totum Orbem imperio regere; sed indicare volunt, regnum duos non capere, et potestatem (ut ait ille) impatientem esse consortis. »

At certe si facile fuit Calvino respondere, facilius nobis erit responsionem ejus refutare. Nam vel nihil dicit, vel quod nos dicimus dicit, vel falsum dicit, et sibi contradicit. Si enim, cum ait, unum regnum non capere duos, vim facit in verbo *Regnum*, et vult dicere, regnum proprie dictum non capere duos, quia si duo sint, non erit, regnum proprie dictum, cum regnum proprie sit unius hominis summa potestas: tum nihil omnino dicit, sed solum ambiguitate verborum offundit tenebras imperitis. Nam eo sensu dicere, regnum non capit duos, idem significat ac si aliquis diceret, regimen unius non est regimen duorum: et unus homo non sunt duo homines; ad quod pronuntiandum nihil opus erat sapientia Ulyssis.

Si vero non vim in verbo facit, sed per regnum intelligit multitudinem, quæ regi debet: tum id ipsum dicit, quod nos dicimus. Idcirco enim asserimus Monarchiam præstare Politicæ et Aristocratice, quod multitudo non commode regatur a multis, et potestas impatientis sit consortis.

Si denique vult intelligi per Regnum, non quamvis multitudinem, sed unam aliquam provinciam, sive unum exiguum regnum: ut sensus sit, uni provincie unum esse Regem attribuendum, non tamen idem esse iudicium de toto Orbe terrarum: tum et falsum dicit, et sibi ipsi contradicit. Nam Homericus Ulysses non disputat de constituenda Republica in aliqua una provincia, sed conclamationatur ad universum exercitum Græcorum,

qui tunc pugnabat ad Trojam, in quo exercitu multæ nationes erant, multi Principes, aliquot etiam Reges, atque affirmat, non oportere eam omnem multitudinem a multis regi, sed ab uno. Itaque sensus ejus celebratæ sententiæ non alius esse potest, quam in quavis una multitudine unum esse debere Rectorem primarium, quod quidem æque locum habet in exiguo Regno, et in maximis Imperiis; non enim uni Regno exiguo unus debetur Rex, quod illud Regnum sit exiguum, sed quod sit unum.

Quare si regnum aliquod amplissimum, quale fuit Nini, vel Cyri, vel etiam Alexandri, aut Augusti, unum sit; unus ei debetur totum Orbem imperio regere; sed indicare volunt, regnum duos non capere, et potestatem (ut ait ille) impatientem esse consortis. »

Porro pugnat etiam secum Calvinus: siquidem non solum in toto Orbe terrarum non existimat utilem esse Monarchiam, sed neque in aliqua una civitate aut Ecclesia, ut aperte colligitur ex lib. IV Insit. cap. 11, §. 6. ubi omnem Ecclesiasticam potestatem cæteri seniorum tribuit: et ex lib. IV, cap. 20, §. 8. ubi laudat eas civitates, quæ excusso jugo Principum, a Senatu et populo gubernantur, ut est Respublica Genevensium. Cum igitur nullum omnino locum Monarchicæ Calvinus relinquat, viderit ipse, quam bene respondeat tot, et tam gravibus auctoribus qui Homeri sententiam laudant.

Altera ratio ducitur ab auctoritate divina, quæ tribus modis ostendit, Monarchiam esse optimum regimen. Ac primum, institutione generis humani: Deus enim ex uno fecit omne genus hominum, ut Apostolus ait Act. XVII. non enim virum et feminam pariter ex humo produxit, sed virum ex humo, feminam ex viro. Cujus rei causam exponens S. Joannes Chrysostomus hom. 34. in epistol. I ad Cor. cap. XIII, eam esse dicit, ut esset inter homines non Democratia, sed regnum. Etenim si plures homines simul ex humo producti fuissent omnes illi ex æquo Principes suæ posteritatis esse debuissent; quocirca merito dubitare potuissemus, num placeret Deo regimen unius. Nunc vero cum ex uno fecerit omne genus hominum, et omnes omnino pendere voluerit ab uno: satis aperte significasse videtur, unius principa-

(1) Luc. I. 35; Dan. II. 44.

tum se potius approbare quam multorum gubernationem.

Deinde indicavit Deus sententiam suam, cum non solum hominibus, sed etiam omnibus pene rebus inseruit naturalem propensionem ad Monarchicum regimen: neque dubium esse potest, quin naturalis propensio ad auctorem naturæ Deum referenda sit. Esse autem, præter cæteras regiminis formas, maxime naturalem principatum unius, declarat in primis, quod in qualibet domo naturaliter ad unum patremfamilias pertinet gubernatio conjugis, filiorum, servorum, rerum denique cæterarum: item quod maxima pars Orbis terrarum a Regibus gubernatur. Præterea quod longe vetustiora sunt regna quam Republicæ. « Principio rerum (inquit Justinus lib. I.) gentium nationumque Imperium penes Reges erat. »

Denique, quod etiam animantia rationis expertia unius principatum expetere videantur. Sic enim loquitur S. Cyprianus in tract. de Idol. vanit.: « Rex unus apibus, Dux unus in gregibus, et in armentis Rector unus. » Addit S. Hieronymus in epist. ad Rustic. « Et græcos unum sequuntur ordine litterato. » Ridet Calvinus hanc rationem lib. IV Inslit. cap. 6. §. 8. « Hujus rei, inquit, si Deo placet, probationem sumunt a gruibus et apibus, quæ sub duce unum semper eligunt, non plures. Recipio sane quæ profertur exempla: sed an ex toto Orbe confluant apes, ut Regem unum eligant? suis alveariis contenti sunt Reges singuli; ita quoque in gruibus, unaquæque caterva proprium Regem habet; quid inde aliud evincet, quam singulis Ecclesiis debere suos Episcopos attribui? »

Sed facile est refellere istam Calvinii rationem. Nam Ecclesia sicut unum est ovile, Joan. X, non multa ovilia: sic etiam unum alveare et una caterva dici potest: et ideoque quemadmodum Rex unus est apibus, et græcos unum sequuntur ordine litterato: ita debet Ecclesia universa unum habere ac sequi duce, et doctorem primum. Deinde græcos et apes non sunt ejus nature, ut possint cum absentibus et longe positis animorum conjunctione copulari; et propterea mirum non est, si ex toto Orbe non confluant, ut Regem unum eligant: tum hoc ipso quod quælibet earum caterva Regem suum habet, satis aperte ostendunt, quam sit naturale regimen unius.

Denique si his exemplis a gravissimis Pa-

tribus allatis evincimus, ut Calvinus dicit, singulis Ecclesiis debere suos Episcopos attribui; cur Episcopos ipse non patitur, nisi forte solo nomine, re autem ipsa omnem Ecclesiasticam potestatem cœtui seniorum attribuit?

Sed his omissis, quam formam regiminis Deus auctoritate sua confirmare voluerit, colligi potest etiam atque hinc maxime, ex ea Republica quam in populo Hebræorum instituit. Non enim, ut Calvinus ait nec probat, gubernatio Hebræorum Aristocratica fuit, ac politię vicina, sed plane Monarchica. Principes apud Hebræos fuerunt primo Patriarchæ, ut Abraham, Jacob, Judas, et cæteri; deinde Duces, ut Moses, et Jæse; tum Judices, ut Samuel, Samson et alii; postea Reges, ut Saul, David, Salomon; postremo iterum Duces, ut Zorobabel et Machabæi.

Ac Patriarchas quidem regia potestate præditos fuisse indicant res gestæ ipsorum. Abraham, Genes. XIV, bellum gessit adversus quatuor Reges: nec legitur ab ullo Senatu Optimatum potestatem accepisse, sed nec ullum quidem Senatam consuluisse. Judas, Genes. XXXVIII, nrum suam, quæ stupri fuerat accusata, igne adjudicavit: nec ipse ullum Senatam consuluit aut rogavit. Moses, Exod. XXXII, ut verus et summus Princeps populi Judaici, multa millia Judæorum propter vitulum aureum, quem exererant, una die jussit occidi: neque legimus ullum Senatamconsultum, aut plebiscitum præcessisse. Idem omnino de Judicibus dici potest, qui nulla facultate a Senatu vel populo accepta, et bella gerebant, et quos volebant neci dabant. Certe Gedeon, Judic. VIII, post victoriam de Madianitis, occidit septuaginta viros urbis Socoth, et turrim Phanael subvertit.

Porro Reges, et qui eos secuti sunt, Duces Judæorum, summa atque adeo regia potestate præditos fuisse, illustrius est, quam ut sit necesse probari. Viderit ergo Calvinus ubi legerit, Rempublicam Judæorum ab Optimatibus et populo, non ab uno aliquo Principe gubernari solitam.

Sed objiciet fortasse id quod habemus lib. I Reg. cap. VIII, ubi a Deo reprehenduntur Israelitæ, quod postulassent Regem. Nam si Deo non placuit Regem institui ad eam Rempublicam gubernandam; quomodo credibile est Duces et Judices a Deo constitutos regia potestatem habuisse?

Respondemus: duobus modis posse aliquem unum toti Republicæ cum summa potestate præfici: uno modo, ut Regem et dominum, qui a nullo dependeat: Altero modo, ut Proregem seu duce primarium, qui toti quidem populo præsit, sed Regi tamen suo subjiciatur.

Jam igitur Deus hoc posteriore modo Rempublicam Judæorum instituerat tempore Ducum et Judicum, ut nimirum esset ipse quasi proprius et peculiaris Rex illius populi: et tamen quoniam illi homines erant, et rectore indigebant visibili, et quem adire et appellare possent, præfecit eis hominem aliquem tanquam Proregem, qui nullo modo a populo sibi subjecto, sed a solo vero Rege Deo, penderet. Hinc est illud ad Samuel. I. Reg. VIII: *Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Ac illud Apost. Hebr. III: *Moses fidelis erat in tota domo ejus tanquam famulus (1).*

Quia vero non contenti Judæi hoc statu Republicæ, ad priorem illum modum Regem habere voluerunt, qui non modo unus omnibus imperaret, quod etiam Duces et Judices faciebant, sed etiam universum regnum ut suum et proprium possideret, et ad filios et nepotes tanquam hæreditatem aliquam transmitteret; propterea merito reprehensi et castigati a Domino sunt. Nec tamen ita displicuit Deo illa populi cupiditas habendi proprium Regem, ut jusserit eos ad Politiam potius, vel Aristocratiam animum applicare; quin potius ipse Regem illis optimum designavit, ac postea tamdiu et Regem et regnum eorum servavit et protexit, donec in officio permanserunt.

Sequitur postrema ratio, quæ ducitur ab enumeratione earum proprietatum, quas pro comperito omnes habent optimo regimini convenire. Ac Prima quidem proprietas est ordo. Et siquidem melior gubernatio est, quæ magis est ordinata: magis autem ordinatam Monarchiam esse, quam Aristocratiam vel Democratiam, sic demonstrari potest. Omnis ordo in eo positus est, ut alii præsent, alii subjiciantur: nec enim inter pares, sed inter superiores et inferiores, ordo dignoscitur. Ubi autem Monarchia est, ibi omnes omnino ordinem aliquem habent, cum nemo sit qui non subjiciatur alicui, eo solum excepto, qui curam omnium gerit. Hac ratione in Catholica Ecclesia summus est ordo, ubi

plebes subjiciuntur Parochis, Parochi Episcopis, Episcopi Metropolitanis, Metropolitanis Primatibus, Primates Pontifici maximo, Pontifex maximus Deo. Ubi vero gubernatio penes Optimates est, plebes quidem ordinem suum habent, cum subjiciantur Optimatibus, sed Optimates inter se ordinem nullum habent. Multo etiam magis Democratia ordine caret, cum omnes cives ejusdem conditionis, et auctoritatis in Republica censeantur.

Altera proprietas est assecutio proprii finis. Nec enim dubium esse potest, quin illa sit melior forma regendæ multitudinis, quæ commodius et facilius propositum finem assequitur: finis autem gubernationis est, civium inter se conjunctio, atque pax, quæ conjunctio in eo potissimum sita esse videtur, ut idem sentiant, idem velint, idem sequantur omnes. Id vero multo certius, et facilius obtinebunt, si uni parendum sit, quam si multis: vix enim fieri potest, ut multi, quorum unus ab alio non dependeat, de rebus iisdem eodem modo judicent. Itaque si multi sint, qui multitudinem regunt, et alius aliud imperet, aut alicui non parebitur, aut in varia studia populum scindi necesse erit: quod tunc minime potest accidere, cum ad unius tantum officium pertinet imperare.

Confirmat hoc idem usus, atque experientia rerum magistra. Siquidem apud Romanos sub Regibus rare admodum inter cives dissensiones leguntur fuisse: exactis autem Regibus, cum per annuos magistratus Republica gereretur, rarus ille annus fuit, in quo non contenderent Patricii cum plebeis: ac tandem eo usque civiles contentiones progressæ sunt, ut suis quodammodo manibus potentissima illa Respublica interierit. Accedit etiam illud, quod nunquam majori et diuturniori pace Romana civitas usa est, quam sub imperio Augusti, qui primus Romæ stabilem Monarchiam instituit.

Tertia proprietas est, robur ac potentia Republicæ. Illa enim gubernatio omnium judicio cæteris antecellit, quæ potentior ac fortior Rempublicam facit: illa vero fortior Respublica est, in qua major est civium inter se conjunctio et conspiratio, vires enim conjunctæ se ipsis dissipatis fortiores sunt: at major conjunctio est ubi ab uno pendent omnes, quam ubi a multis, ut supra

(1) I. Reg. VIII, 7; Hebr. III, 5.

demonstratum est; igitur Monarchia et fortiorum facit Republicam, et ipsa optima gubernatio est.

Acedit experientia: siquidem ex quatuor potentissimis Imperiis, tria sub Regibus creverunt, Imperium videlicet Assyriorum, Persarum, et Græcorum: unum est Romanum, quod sub populari dominatu crevit, sed et illud in maximis rerum perturbationibus sine Dictatore, id est, Rege ad tempus constituto, conservari non poterat; et multo magis postea sub Augusto Monarcha floruit, quam tempore Reipublicæ unquam florisset.

Quarta proprietas est, stabilitas ac diuturnitas. Neque enim negari potest, quin illa sit melior gubernatio, quæ stabilior ac diuturnior est: at Monarchiam quidem multo quam Aristocratiam, vel Democratiam, citius duraturam, si de externa vi agatur, jam demonstratum est, cum docuerimus, eam sine dubio esse cæteris fortiorum.

Nunc illud superest demonstrandum, nulla adhibita vi externa, minus esse Monarchiam casibus et mutationi obnoxiam, quam ullam aliam formam gubernationis. Id vero ita probatur: *Omne regnum in se divisum desolabitur* (1), ut Christus ait Matth. XII. difficilium autem dividi potest Monarchia, quam ulla alia forma regiminis; id enim, minus facile dividitur, quod est magis unum: magis autem unum est ipsum simplex unum, quam multitudo conspirans in unum; illud enim est unum per se, et naturaliter, et nihil aliud est quam unum; hæc autem solum ex arte est unum, per se vero et naturaliter multa; igitur Monarchia, quæ pendet ab uno, minus facile scindi, destruere potest, quam Aristocratiæ vel Democratia, quæ pendet a multitudine conspirante in unum.

Hinc nimirum Monarchia Assyriorum a Nino ad Sardanapalum sine interruptione duravit annis 1240. ut Eusebius docet in Chronico; vel 1300. ut colligit Justinus lib. I. vel supra 1400. ut vult Diodorus lib. II, cap. 7. Sic autem duravit hoc regnum, ut semper successor in regno fuerit demortui Regis filius, si verum est quod scribit Velleius Paterculus in priore volumine historiarum.

Scytharum autem regnum, quod est habitum omnium vetatissimum, nec ab ullo externo hoste destrui potuit, ut Iustinus lib. II

scribit, nec est per se ullo unquam tempore dissolutum: quocirca aliquot annorum milibus regnum illud stetit necesse est: nulla autem Republica est quæ diuturna et stabilis fuerit.

Certe Republica potentissima Romanorum vix annos 400. numerare potuit: tot enim sunt ab exactis Regibus usque ad Imperium Julii Cæsaris. At sub Monarchis in Oriente a Julio usque ad Constantinum ultimum sine interruptione duravit annis 1493, in Occidente autem ab eodem Julio usque ad Augustulum supra 500. et a Carolo Magno usque ad presentem Imperatorum annos fere 800. Sed nec illis 480. annis quibus floruit in Romano Imperio Democratia, semper eodem modo Respublica regebatur: initio enim anni Consules creati sunt: paulo post additi Tribuni; tum Consulibus et Tribunis sublati creati Decemviri; illis etiam post annum eiectionis, iterum Consules et Tribuni revocati; non raro etiam Dictatores, et aliquoties Tribuni militares cum Consulari potestate introducti. Itaque nulla una forma diu duravit, nec omnes simul ad ætatem nobilium Regnorum pervenire potuerunt.

Obijcient fortasse Respublicam Venetorum, quæ annos numerat supra mille et centum. At nec ipsa pervenit ad annos Regni Scytharum, vel Assyriorum; imo ne Francorum quidem: et præterea non est Respublica Venetorum Aristocratiæ admixta Politia, quam formam Calvinus laudat, sed Aristocratiæ admixta Monarchia: nec ullum in ea civitate locum habet Democratia.

Quinta ac postrema proprietas est, facilitas gubernationis. Multam enim refert, facile ne an difficulter obtineri possit, ut civitas bene gubernetur. Facilius autem esse, ut ab uno recte civitas regatur quam a multis, his rationibus probari potest.

Primum, facilius est unum hominem bonum reperire, quam multos. Deinde facilius populi uni, quam multis parebunt. Præterea Magistratus qui per vices, atque ad breve tempus Respublicam gerunt, prius sæpe deponere coguntur provinciam, quam Respublica negotia plane cognoverunt. Rex autem qui semper eodem officio fungitur, tametsi interdum tardioris ingenii sit, tamen usu atque experientia multis aliis præstat. Item, anni Magistratus negotia Respublicæ, eo quod non propria, sed communia sint, quasi

aliena respiciunt; Rex vero tanquam sua et propria; certum autem est cum facilius, tum etiam diligentius propria, quam aliena curari. Ad hæc, ubi multi sunt qui regunt, vix fieri potest, ut inde absit emulatio, ambitio, contentio: ex quo non raro accidere solet, ut alii alios impediunt, atque id efficiant, ut qui in præsentia res gerunt, male Respublicam administrent, quo major ad se, cum Magistratu ipsi fungentur, gloria redundet: at vero Monarcha, qui non habet cui videat, aut cum quo de gubernatione contendat, facilius omnia moderatur.

Postremo, quemadmodum in amplis familiis, ubi multis servis idem ministerium assignatur, negligenter negotia procurantur, quod unus alii provinciam commanem relinquat: sic etiam ubi multi sunt Principes Respublicæ, unus alium respicit, et dum unusquisque in collegas onus rejicit, nemo satis diligentem curam adhibet civitati. Rex autem, qui scit a se uno pendere omnia, cogitur nihil negligere. Atque hæc tenus quidem demonstratum est, Monarchiam simplicem simplicis Aristocratiæ longe præstare. Nunc ad secundam propositionem comprobendam accedamus.

CAPUT III.

Quod Monarchia Aristocratiæ et Democratia admixta, utilior sit in hac vita, quam simplex Monarchia.

Altera igitur propositio talis erat: Regimen temperatum ex omnibus tribus formis propter naturæ humanæ corruptionem utilius est, quam simplex Monarchia: quæ sane gubernatio id requirit, ut sit quidem in Republica summus aliquis Princeps, qui et omnibus imperet, et nulli subiciatur: Præsides tamen provinciarum vel civitatum, non sint Regis Vicarii, sive annui iudices, sed veri Principes, qui et imperio summi Principis obediant, et interim provinciam vel civitatem suam, non tanquam alienam, sed ut propriam moderentur. Ita locum haberet in Republica, tam regia quadam Monarchia,

quam etiam Principum Optimatum Aristocratiæ.

Quod si his adderetur, ut neque summus ille Rex, neque Principes minores hæreditaria successione dignitates illas acquirerent, sed ex universo populo optimi quique ad eas eveherentur; jam esset etiam suus quidam locus Democratia in Republica attributus. Hanc esse optimam et in hac mortali vita maxime expectandam formam regiminis, duobus argumentis comprobamus.

Primum enim haberet ejusmodi gubernatio ea omnia bona, quæ supra demonstravimus inesse in Monarchia: et esset præterea in hac vita gratior et utilior. Ac bona quidem Monarchia in hac nostra gubernatione inesse, planum est; cum hæc gubernatio Monarchiam quamdam vere ac proprie comprehendat: futuram autem in omnibus gratiorem, ex eo perspicitur potest, quod omnes illud genus regiminis magis amant, cujus participes esse possunt: quale sine dubio est hoc nostrum, cum virtuti non generi defera-tur.

De utilitate vero nihil est quod dicamus, cum certum sit, non posse unum aliquem hominem per se provincias, et civitates singulas regere, et velit nolit, cogatur earum procuracionem, vel administris vicariis suis, vel propriis earum Principibus demandare: et rursus æque sit certum, multo diligentius ac fidelius Principes res suas, quam alienas Vicarios procuraturos.

Acedit alterum argumentum ex auctoritate divina. Deus enim ejusmodi regimen, quale paulo ante descripsimus, in Ecclesia sua tam veteris quam novi Testamenti instituit. Ac de veteri quidem Testamento facile probari potest: habuit enim populus Hebræorum semper unum, sive Ducem, sive Judicem, sive Regem, qui toti multitudini imperaret, quod pertinet ad Monarchiam: habuit præterea multos Principes minores, de quibus ita legitur, Exod. XVIII: *Electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes populi, Tribunos, et Centuriones, et quinquagenarios, et Decanos, qui judicabant plebem omni tempore* (1). Id autem ad Aristocratiam pertinet. Denique ex omni plebe, non ex una aliqua tribu Principes assumebantur, ut ex eodem loco Ex. XVIII et etiam Deuter. I aperte colligitur, quod aliquo modo Democratia est.

(1) Matth. XII, 25.

(1) Exod. XVIII, 25.

De Ecclesia Testamenti novi idem postea probandum erit, esse in ea videlicet summi Pontificis Monarchiam, atque Episcoporum (qui veri Principes et Pastores, non Vicarii Pontificis maximi sunt) Aristocratiam: ac demum suum quendam in ea locum habere Democratiam, cum nemo sit ex omni Christiana multitudine, qui ad Episcopatum vocari non possit, si tamen dignus eo munere iudicatur.

CAPUT IV.

Quod circumstantiis secluis, Monarchia simplex absolute et simpliciter excellat.

Sequitur tertia propositio, quæ talis erat: Circumstantiis secluis, Monarchia simplex omnibus aliis gubernandi formis absolute et simpliciter præstat. Nam si ea de causa mixtum regimen inter homines Monarchiæ simplicis anteponimus, quod nequeat unus homo omnibus locis adesse, et necessario cogatur aut per administratos vicarios suos, aut per Principes negotia Reipublicæ procurare; certe hæc circumstantia personæ, et aliis si quæ sunt ejusdem generis exclusis, nulla erit ratio, cur simplex Monarchia aliis formis regiminis non præferatur.

Sed habemus præterea alii efficacius argumentum. Siquidem Monarchia simplex in imperio Dei et Christi locum habet: debent autem Deo et Christo optima quæque attribui; igitur optimum regimen simplicem, Monarchiam esse necesse est. Si quis autem id negare voluerit, non video quemadmodum in Marcionis ac Manichæi, atque etiam Ethnicorum errorem non prolabatur. Nam cum Mundus ab effectore suo, et sine controversia, optime gubernetur; si Aristocrata præstantissima est forma regiminis, multi erunt Mundi hujus moderatores, et quod inde sequitur, multi effectores, multa principia prima, multi Dii.

Quocirca veteres Patres, S. Cyprian. in tract. de idol. vanit., S. Justinus in Orat. exhortat., S. Athanasius in Orat. adver. idol., quibus etiam Philo Judæus adjungi potest in lib. de confus. lingu. unum esse Deum, qui res omnes creatas regit, et moderatur, eo potissimum argumento probant,

quia Monarchia est optimum regimen: qua etiam de causa Justinus et Philo libros inscriptos de Monarchia Dei posteris reliquerunt.

Quæ cum ita sint, excusari non potest Joannis Calvini error, qui excæcatus odio Ecclesiasticæ hierarchiæ, Aristocratiam præfert omnibus aliis gubernandi formis, etiam si per se et præcis circumstantiis omnibus consideretur. Hæc enim sunt ipsius verba lib. IV Insit. cap. 20, §. 6: « Et si ipsos status citra circumstantias inter se compares, non facile sit discernere, quis utilitate præponderet, adeo æquis conditionibus contendunt. » Et paulo post: « Equidem si in se considerentur tres illæ, quas ponunt Philosophi, regiminis formæ, minime negaverim, vel Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa et Politia statum, aliis omnibus longe excellere. » Hæc ille.

At inquires, lege quod sequitur, et solutionem tuæ objectionis invenies. Sic enim Calvinus subjungit: « Non id quidem per se, sed quia rarissime contingit, Reges ita sibi moderari, ut nunquam a justo et recto discrepet eorum voluntas: deinde tanto acuminis et prudentia instructos esse, ut unusquisque videat quantum satis est. Facit ergo hominum vitium vel defectus, ut tutius sit, ac magis tolerabile, plures tenere gubernacula. »

Audio: sed quid fiet de editione anni 1534, ubi verba ista non habentur? Sed, inquires, admonitus postea emendavit errorem. Omitto quod in tanto magistro in Israel ferendum non erat, ut unquam tam graviter laberetur: illud miror, non potuisse Calvinum errorem illum corrigere, nisi secum ipse pugnaret; nam si, ut ipse dicit, non facile est discernere, quis status præponderet, etiam si citra circumstantias inter se comparentur: et si dum in se considerantur tres illæ, quas ponunt Philosophi, regiminis formæ, Aristocrata indicatur excellere; quomodo verum est, quod statim addit: « Non id quidem per se etc. » Et: « Facit ergo hominum vitium vel defectus, ut tutius sit ac magis tolerabile, plures tenere gubernacula? » Pugnans enim ista, ni fallor: « Si in se considerentur formæ illæ tres; Aristocrata excellit. » Et: « Non id quidem per se, sed quia rarissime contingit, Reges a recto non discrepare. »

Nec minus illa pugnant: « Non potest discerni quis status præponderet, si citra

circumstantias considerentur. » Et: « Facit vitium hominum, ut Aristocrata iudicetur utilior. » Nam secluso isto vitio hominum, atque omnibus aliis circumstantiis remotis, vel excellit Monarchia, vel non: si excellit; qua ratione verum erit illud, non posse discerni quis status præponderet, etiam si citra circumstantias inter se comparentur? si non excellit; quo pacto Dei Monarchiam adversus Manichæos atque Ethnicos defendemus? Sed jam ad alteram questionem veniendum est.

CAPUT V.

Proponitur secunda questio: Debeatne Ecclesiasticum regimen esse Monarchicum.

Cum demonstratum sit, Monarchiam esse optimum regimen; secunda nascitur questio: An Ecclesiæ Christi conveniat Monarchica gubernatio. Atque ut certa a dubiis separemus: in tribus nobis cum adversariis convenit. Unum est, in Ecclesia esse aliquod regimen, nam Cant. VI dicitur: *Castrorum acies ordinata*. Act. XX: *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Hebr. XIII: *Obedite præpositis vestris* (1).

Secundum est, regimen Ecclesiasticum spirituale esse et distinctum a politico; quando enim Paulus dicebat: *Qui præest in sollicitudine Rom. XII. Et: Qui bene præsent, duplici honore digni habeantur* (2), I. Tim. V et similia; nondum erant illi, aut certe rarissimi in Ecclesia sæculares Principes, quæ duo docet etiam Calvinus Insit. lib. IV, cap. 14, §. 1.

Tertium est, Regem absolutum et liberum totius Ecclesiæ solum Christum esse, de quo dicitur Psal. II: *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus*. Et Luc. I: *Et regni ejus non erit finis* (3). Itaque non quæritur in Ecclesia absoluta et libera Monarchia, vel Aristocrata, vel Democratia, sed talis qualis esse potest ministrorum et dispensatorum, cum dicat Paulus, I. Cor.

IV: *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei* (4).

Et quidem adversarii existimant, regimen Ecclesiasticum hominibus commissum a Christo, nullo modo esse Monarchicum, sed Aristocraticum, et Democraticum, quamquam nec ipsi inter se omnino conveniunt. Illyricus enim Cent. I, lib. II, cap. 7. docet, nullum esse in Ecclesia qui omnibus præsit, sed totam auctoritatem Ecclesiasticam esse, tum in ministris, tum in populo: tamen in lib. de Episcop. elect. summam potestatem attribuit multitudini totius Ecclesiæ, existimatque, Democratiam in Ecclesia habere primas partes, secundas vero Aristocratiam, id est seniorum congregationem. Calvin. autem e contrario in Insit. lib. IV, cap. 11, §. 6. summam potestatem Ecclesiasticam tribuit cœtui seniorum, quibus vult præesse Episcopum, ut Consulem Senatui. Et ibidem aperte docet, majorem esse auctoritatem cœtus Seniorum, quam Episcopi: plebi autem tribuit quidem Calvinus aliquid, sed minus quam cœtui Seniorum. Porro Joannes Brentius in prolegom. cont. Pet. a Soto, concedit summam potestatem Optimatibus: sed eos non vult esse Episcopos, sed Principes sæculares, quos nobilissima Ecclesiæ membra esse contendit.

Jam vero Doctores Catholici in eo conveniunt omnes, ut regimen Ecclesiasticum hominibus a Deo commissum, sit illud quidem Monarchicum, sed temperatum, ut supra diximus, ex Aristocrata et Democratia. Id quod præcipue tractant B. Th. in IV cont. Gent. cap. 76. Jo. de Turrecrem. lib. II de Eccl. cap. 2. et Nicolaus Sanderus in libris de visibili Monarchia Ecclesiæ. Quorum vestigiis insistentes, quatuor propositiones in medium adferemus, ac pro viribus defendemus. Prima erit, Regimen Ecclesiæ non esse præcipue penes populum. Secunda, Non esse penes Principes sæculares. Tertia, Non esse potissimum penes Principes Ecclesiasticos. Quarta, Esse præcipue penes unum summum totius Ecclesiæ Præsidentem ac Sacerdotem.

(1) Cantic. VI, 9; Act. XX, 28; Hebr. XIII, 17. — (2) Rom. XII, 8; I. Timoth. V, 17. — (3) Psal. II, 6; Luc. I, 35. — (4) I. Cor. IV, 1.

CAPUT VI.

*Quod Ecclesie gubernatio non sit
Democratia.*

Prima igitur propositio, quæ regimen Ecclesiasticum negat esse populare, his argumentis confirmari potest. Primum ex quatuor rebus, quæ inesse debent in omni populari gubernatione.

Primo. Ubi est populare regimen, Magistratus ab ipsa plebe constituuntur, atque ab eadem auctoritatem sumunt: cum enim plebs per se ad jus dicendum sedere non possit, debet saltem alios constituere, qui nomine suo id faciant. Quocirca M. Tullius in II. Agr. Consulatum, qui summus erat in Republica Romana Magistratus, populi beneficium vocat; et ibidem dicit, consuevisse creari Consules ad suffragia populi.

Secundo. Ubi est populare regimen, appellatur a sententia Magistratus in rebus gravioribus ad iudicium populi: id consuetum fuisse in Republica Romana testatur Livius lib. II et IV, quod idem de Republica Atheniensium docet Plutarchus in Solone.

Tertio. Leges quibus Respublica gubernanda est, a Magistratu quidem proponuntur, sed a populo jubentur, ut constat ex Livio lib. III. Idem cognosci potest ex Orat. M. Tullii de lege Manil. et de lege Agr. ad pop. Rom.

Quarto. Acensari solent Magistratus apud populum, necnon dignitate privari, et in exilium deportari, vel etiam morte mulctari, si ita populo videatur: exempla sunt plurima. Romani enim ex duobus primis Consulibus quos creaverant, Tarquinium Collatinum, solum propter odiosum nomen Tarquiniorum, ante tempus Magistratu privarunt, ut refert Livius lib. II. hinc cum Decemviri creavissent, eosdem postea invidiosos deposuerunt, teste Livio lib. II.

Jam quod nihil horum conveniat Christianæ plebi, facillimum est demonstrare. Ac primum de primo, satis ex eo constat, quod in tota Scriptura non est unum verbum, quod detur auctoritas plebi creandi Episcopos, vel Presbyteros: est autem quo datur Episcopofalis auctoritas ad Tit. I: *Hujus rei gratia reliqui te Crete, ut constituas per Civitates Pres-*

byteros, sicut et ego disposui tibi (1). Deinde Apostoli, qui primi fuerunt Ecclesiæ Ministri, a Christo, non ab Ecclesia leguntur electi et constituti, Marc. VI. Primi quoque Episcopi post Apostolos, quo tempore purissima erat Ecclesia, non a populo, sed ab Apostolis facti sunt, ut cognosci potest vel ipsa historia Magdeburgensium. Nam Cent. I, lib. II, cap. 2, col. 15. testantur Centuriatores, Iconii et Antiochiæ a Paulo datos esse pastores et cap. 10, col. 624. docent ex Nauclero alisque historicis, Apollinarem Ravennæ, Maternum Treveris, et Hermagoram Aquileiæ a B. Petro Episcopos esse constitutos.

Ad hæc B. Irenæus lib. III cap. 3. asserit, Linum ab Apostolis Petro et Paulo Romæ factum Episcopum. Tertullianus de præscripto scribit, Clementem Romæ a Petro factum Episcopum, et Polycarpum Smyræ, a Joanne. Euseb. lib. III, cap. 4. hist. affirmat, Timotheum Ephesiis, et Titum Cretensibus a Paulo Episcopos datos. Nicephorus lib. II, cap. 41. scribit a Matthæo Apostolo Platone Episcopum factum in oppido quodam Anthropophagorum, nomine Mirema. S. Marcum a B. Petro creatum Episcopum, et Alexandriam missum scribit Leo Epist. 81. ad Dioscorum et Beda lib. de sex ætat. in Claudio. Dionysium quoque Areopagitam a Paulo Athenarum constitutum Episcopum, colligitur ex Eusebio lib. III, cap. 4. hist. et clarissime idem asserit Beda in Martyrologio. Idem de multis aliis, si opus esset, facile possemus ostendere. Quæ cum ita sint, satis apparet, in ipsa prima et purissima Ecclesia nullum locum habuisse Democratiam, cum Ecclesiasticum Magistratum non plebs, sed Apostoli constituerint.

Neque secundum illud de appellatione ad populum convenit plebi Christianæ. Nusquam enim est auditum in Ecclesia, ut appellatur ab Episcopis ad populum, meque ut populus absolverit, quos Episcopi ligaverant vel ligaverit quos Episcopi solverant. Neque etiam unquam accedit ut populus iudicaret de controversiis Fidei: et nos quidem proferimus multa judicia Episcoporum, et præcipue summi Pontificis, quæ existant in tomis Conciliorum. Adversarii non possunt vel unum iudicium plebis adferre.

Adde, quod sunt innumera Scripturæ, Conciliorum, et Patrum testimonia, quibus probatur, nullo modo convenire Christianæ

(1) Tit. I, 5.

plebi exercere judicia Ecclesiastica: quæ nos partim attulimus in questione de iudice Ecclesiastico, et partim adferemus in questionibus de Conciliis. At certe si in Ecclesia vigeret status popularis mirum esset in istis 1500 annis, nihil unquam fuisse a populo iudicatum.

Porro tertium illud de legibus ferendis minus etiam convenit plebi. Omnes enim leges Ecclesiasticæ, vel a Pontificibus, vel Conciliis inveniuntur lætæ, nec unquam expectatum est suffragium populi, ut ex eo censerentur auctoritatem habere. Hinc Act. XV, B. Paulus transiens Syriam et Ciliciam, præcipiebat populis, ut custodirent præcepta Apostolorum et Seniorum. Nulla autem exstat lex, quæ dici possit plebiscitum in Ecclesia, quales leges permultæ exstant in Republica Romanorum.

Denique illud extremum de iudicando Magistratu minime omnium convenit. Nullus enim poterit ostendi Episcopus, qui a populo fuerit, vel depositus, vel excommunicatus: cum plurimi inveniuntur depositi, et excommunicati a summis Pontificibus et Conciliis generalibus. Certe Nestorium ab Episcopatu Constantinopolitano depositum a Concilio Ephesino ex mandato Coelestini Papæ, testatur Evagrius lib. I, Cap. 4. et Dioscorum episcopatu Alexandrino privatum a Leonis, patet ex ipso Concilio act. III. atque hæc quidem est ratio prima.

Alteratio ratio sumitur a sapientia Dei. Non enim credibile est Christum Regem sapientissimum instituisse in Ecclesia sua illud regimen quod est omnium deterrimum: deterrimum autem regimen esse Democraticum, docet Plato in Axiocho: « Quis, inquit, beatus esse possit vulgi vivens arbitrio, tametsi faveatur ei, plaudaturque etc. » Arist. lib. VIII, Eth. cap. 10. ex tribus formis regendæ multitudinis Monarchiam optimam, Democratiam pessimam esse pronuntiat. Plutarchus in Solone refert, Anacharsidem Scytham miratum, quod in Græcia sapientes dicerent, stulti iudicarent: quia nimirum Oratores dicebant, populus iudicabat. Idem in Apophtheg. dicit, Lyeurgum interrogatum, cur Spartæ non instituisset Democratiam; respondisse interroganti, ut ipse primus domi suæ eam institueret.

Ex nostris S. Ambrosius lib. V. hexam.

(1) Joan. XXI, 17; Act. XX, 28.

cap. 21. de multitudine vulgi dicit: « Non merita virtutis expendit, nec publicæ utilitatis emolumenta rimatur, sed mobilitatis mutat incerto. » Hieronymus in cap. XXI Matth. « Semper, inquit, turba mobilis est, nec in proposita voluntate persistens, atque in moerem fluctuum diversorumque ventorum hæc illicque traditur. »

S. Chryst. hom. 2. in Jo. definit populum, quiddam tumultus perturbationisque plenum et stultitia majori ex parte constans atque compositum, temere instar fluctuum maris varia et pugnante sententia sæpenumero jactatum; deinde subdit: « Qui ergo sub ejusmodi servitio premitur, non omnium est sane miserimus? » Accedit etiam ratio. Nam non potest non pessimum esse regimen, ubi sapientes reguntur a stultis, periti ab imperitis, boni a malis: tale autem est regimen Democraticum; nam ubi viget Democratia, plurium suffragia omnia statuuntur: constat autem semper plures esse stultos, quam sapientes: malos, quam bonos; imperitos, quam peritos.

Ad hæc, si ut Arist. lib. I, polit. cap. 4 et 3. docet, qui pollet ingenio, si naturaliter Domini sunt eorum, qui sunt tardiores: et ut S. ait Aug. lib. de utilit. cred. cap. 12. « Melius stulti homines viverent, si servi possent esse sapientium. » Quis non videt quanta perturbatio ordinis sit, gubernacula Reipublicæ inconditæ plebis multitudini permittere.

Postremo, si plebs haberet auctoritatem aliquam in Ecclesia gubernandi, vel eam a se haberet, vel ab alio: non autem a se, quia non est de jure naturæ vel gentium hæc potestas, sed de jure divino et supernaturali. Non enim est similis civili potestati, quæ est in populo, nisi a populo transferatur in Principem. Nec habet plebs ab alio: debet enim a Deo habere si ab alio habet: at a Deo non habet; siquidem in lib. Dei, id est, in sacris litteris nusquam traditur populo potestas docendi, pasceudi, regendi, ligandi, solvendi, sed semper populus vocatur grex, qui pasci debeat. Petro autem dicitur: *Pasce oves meas*, Jo. ult. *Episcopus possit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei*, Actor. XX. (4) Habemus igitur non esse popularem Ecclesiæ gubernationem. Sed adversus hanc propositionem tria sunt argumenta. Primum sumitur ex verbis illis. Matth. XVIII. Dic

Ecclesiae (1) ubi videtur summum tribunal, *Ecclesiae* penes Fidelium universitatem esse constitutum.

Respondemus : illud *Dic Ecclesia* significare, *deser ad publicum Ecclesiae iudicium*, id est ad eos, qui publicam personam in *Ecclesia* gerunt. Ita enim Chrysostomus exponit, *Dic Ecclesiae* id est, Præsuli : quod idem sane confirmat *Ecclesiae* consuetudo ; nec enim unquam vidimus, aut audivimus, aliquem criminis apud multitudinem populi causam dixisse : sed qui apud Episcopum causam dixerit, sæpe vidimus, sæpius audivimus.

Alterum argumentum ducitur ex cap. I et VI Actorum Apostolicorum. Nam Act. I tota *Ecclesia* elegit Matthiam : et Actor VI eadem *Ecclesia* elegit septem Diaconos : et Patres passim docent, Episcoporum electionem ad populum pertinere.

Respondemus : de electione ministrorum alio loco a nobis disputandum esse. Interim vero negamus, ex illo jure, quod habuit aliquando populus in electione ministrorum, Democratiam Ecclesiasticam ullo modo probari : siquidem populus non ordinavit unquam, neque creavit ministros, neque tribuit illis ullam potestatem, sed nominavit solum et designavit, sive ut Veteres loquuntur, postulavit eos quos ab Episcopis per manus impositionem ordinari cupiebat. Quare Actor. VI. dicunt Apostoli : *Considerate viros boni testimonii septem, quos constituamus super hoc opus.* (2) Ubi solum tribuunt populo, ut quaerat et offerat aliquos idoneos ad illud, munus : sed oblatos Apostoli, non populus Diaconos creaverunt. Quod etiam Cyprianus docet : Apostolos, inquit, Dominus elegit, Diaconos Apostoli sibi constituerunt, lib. III. epist. 9.

Præterea, quando etiam populus vere crearet Episcopos, non continuo esse Ecclesiasticum regimen præcipue Democraticum. Nam ut sit aliquod regimen Democraticum, requiritur quidem ut populus constituat Magistratus, sed multa alia requiruntur ; neque id solum per se sufficit. Primi enim Reges electi sunt a populo, et tamen eorum regimen Monarchicum est, et non Democraticum.

Pari ratione Imperatores Romani eligebantur olim a militibus, et nunc a certis Principibus eliguntur : et nihilominus Imperium ad

Monarchiam pertinet, non ad Democratiam ; ut enim Democratia esset, oporteret, ut facta electione Principis, adhuc major esset in populo quam in Principe auctoritas, et a sententia Principis ad iudicium populi provocaretur. Id quod non fit in *Ecclesia*, quemadmodum nec in regno aut Imperio Romanorum. Quod intelligens Valentinianus senior, ut refert Sozomenus lib. VI, cap. 6. cum ei milites collegam in Imperio dare vellent, respondit : « Me ad Imperium eligere penes vos erat : sed cum jam a vobis electus sim, consortem Imperii quem postulatis, non amplius in vestra, sed in mea tantum potestate eligere sicut est. »

Tertium argumentum ab auctoritate Sanctorum Cypriani et Ambrosii petunt. Cyprianus lib. III epist. 14. ad Presbyteros et Diaconos scribens de quibusdam turbulentis fratribus : « Interim, inquit, prohibeantur offerre, acturi et apud nos, et apud plebem universam causam suam etc. » Ambrosius in epist. 32. agens de iudicio Fidei : « Jam ipse Populus, inquit, iudicavit. Item Auxentius, inquit, vestrum refugit examen. »

Respondeo : S. Cyprianum consuevisse fere omnia negotia majora tractare coram clero et populo, et nihil agere sine eorum consensu. Cæterum, hoc faciebat sponte sua, non coactus ulla lege, ut patet lib. III, epist. 40. ubi sic ait : « Quando a primordio Episcopatus mei statuerim, nihil sine consilio vestro, et sine consensu plebis mea privata sententia gerere ec. » At non propterea Cyprianus clero aut populo subjectus erat : quemadmodum nec Assuerus Rex sapientibus illis viris, quorum faciebat cuncta consilio, ut legitur in lib. Esther., cap. I. et quando etiam Cyprianus sponte se clero et populo subiecisset, quod non est ullo modo credibile, non continuo legem toti *Ecclesiae* præscripsisset.

Quod vero ad Ambrosium attinet, loquitur eo loco S. Ambrosius de iudicio privato, quo quisque statuit quid sibi sequendum sit, non de publico iudicio, quod auctoritatem habeat cæteros obligandi. Id quod ex verbis ejusdem Ambrosii perspicui potest ; sic enim ait ibidem : « Veniant plane si qui sunt ad *Ecclesiam*, audiant cum populo, non ut quisque iudex resideat, sed ut unusquisque de suo affectu habeat examen, eligat quem sequatur. » Vide plura, quæ ad hunc locum

(1) Matth. XVIII, 17. — (2) Act. VI, 3.

facere possunt, in lib. I de Conciliis, cap. 19 et 20.

CAPUT VII.

Quod non sit Ecclesiasticum regimen penes Principes sæculares.

Altera propositio, quæ negat, Ecclesiasticum regimen ad sæculares Principes pertinere, adversus duos Brentii errores pugnat. Primus error Brentii est, Optimates *Ecclesiae* esse Principes sæculares : Episcopos vero adeo Brentius deprimit, ut velit esse Principum mancipia. Secundus est, ad hos Optimates curam et regimen *Ecclesiae* præcipue pertinere. Quos errores habuit etiam Henricus VIII, Angliæ Rex : is enim se caput *Ecclesiae* Anglicanæ constituit, et eodem modo censuit, alios Principes capita suprema *Ecclesiae* in suis ditionibus esse debere.

Ac primus quidem error facile refutatur : Primo ex illis prophetis verbis, Psal. XLIV : *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos Principes super omnem terram.* (1)

Sic enim hunc locum B. Aug. exponit, *pro patribus*, id est Apostolis nati sunt filii, id est Fideles multi, quos Deus constituit Episcopos, et eo modo Principes super omnem terram. Et S. Hieron. in eundem locum : « Fuerunt inquit, o *Ecclesia*, Apostoli patres tui, quia ipsi te genuerunt, nunc autem quia illi recesserunt a Mundo, habes pro his Episcopos filios. Et infra : « Principes *Ecclesiae*, id est, Episcopi constituti sunt. » Nec multo aliter Græci Patres, Chrysostomus et Theodoretus exponunt, qui per Patres Patriarchas ; per filios Principes Apostolos intelligunt. Item Apost. I. Cor. XII et Eph. IV. *Deus*, inquit, in *Ecclesia* posuit primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio et Doctores. (2)

Si primi sunt Apostoli, qui Episcopi fuerunt, et quibus Episcopi succedunt : certe primi non sunt Reges et Principes sæculares ; imo, ut recte annotavit Damascen. in 2. Orat. pro imagin., Apostolus Reges non solum non posuit primo loco, sed nec ullo alio, ut indicaret, non esse Reges *Ecclesiae* Magistratus, sed tantum sæculi.

(1) Psal. XLIV, 17. — (2) I. Cor. XII, 28 ; Eph. IV, 11.

Secundo refutatur ex Patribus. Ignatius in epist. 7. ad Smyrnen., nihil esse dicit honorabilius Episcopo in *Ecclesia* : et addit, primum honorem deberi Deo, secundum Episcopo, tertium Regi. Nazianzenus in Orat. ad civem timore percussos. Chrysost. lib. III de sacerdot., et hom. 4. in cap. VI Isaie et Ambrosius lib. de dignit. sacerdot., cap. 2. Episcopum Regi apertissime anteponunt.

Quin etiam Chrysost. hom. 83. in Matth. Reges non Episcopis solum, sed etiam Diaconis subijcit ; sic enim Diaconum suum loquitur : « Si dux, inquit, quispiam, si Consul, si is qui diademate ornatur, indigne adeat, cohibe et coere, majorem tu illo habes potestatem. » Aug. in Psal. XCVIII. probat, Mosem fuisse sacerdotem ea ratione, quia Moses maximus fuit, et nihil est majus sacerdotem. Et Gelasius in epist. ad Anastasium : « Nosti, inquit, filii clementissime, quod licet præsideas humano generi dignitate rerum terrenarum, iam præsulibus divinarum devota colla submittis. Et infra : « Subdi, inquit, te debere cognoscis religionis ordine potius quam præesse. Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi posse voluntatem. »

Gregorius lib. XIII Moral. cap. 19. asserit, prima membra in corpore Domini esse sacerdotes, Et lib. IV, epist. 31. ad Mauritium docet, sacerdotes esse Deos quosdam inter homines, et propterea ab omnibus etiam Regibus honorandos : quod idem et docet et probat Nicolaus I. in epist. ad Michaellem.

Tertio ex gestis Episcoporum et Regum. Nam Fabianus Papa primum Imperatorem Christianum Philippum exclusit a communionem Sacramenti altaris in die Paschalis, propter quædam ejus peccata publica : nec antea eum admisit, quam ille confessione et penitentia peccata purgavit. Scribit hoc Eusebius lib. VI, cap. 25. hist. Item Constantinus aperte professus est, de Episcopis se iudicare non posse, ut qui Dei quidem sint : sed contra potius eorum se stare subiectum iudicio ; scribit Rufinus, lib. I. c. 2. hist.

Theodosium Seniores B. Ambrosius ab *Ecclesiae* liminibus expulsi, et penitentiam publicam subire coegit : ac deinde cum Imperator in *Ecclesia* ad loca sacerdotum ascendere atque ibidem sedere vellet, jussit